

Амадо Нерво
БАЛКОНИ

Esta publicación fue realizada con el estímulo del Programa de Apoyo a la Traducción (PROTRAD) dependiente de instituciones culturales mexicanas.

Изданието се реализира со помош на Програмата за поддршка на превод (ПРОТРАД) на институциите за култура на Мексико.

БИБЛИОТЕКА – *ARS MAGNA*

Главен уредник
Филип Димевски

Наслов на оригиналот
Amado Nervo, LOS BALCONES

Превод од шпански јазик
Марија Ристовска,
НОРША ДООЕЛ, Скопје

Јазична редакција
Филип Димевски

Компјутерска обработка
БЕГЕМОТ

Ликовно уредување
Бојан Димитријевиќ

© Сите права на изданието ги има – БЕГЕМОТ ДООЕЛ
Забрането е копирање, множување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

Амадо Нерво

БАЛКОНИ

Скопје, 2015

КРАТКА СОДРЖИНА

ПРВ ДЕЛ

ГЛЕДАЈЌИ ВО ЗЕМЈАТА	7
ДРСКАТА СМРТ..	11
ОПИС НА МЕСТОТО	12
ПЕЈЗАЖОТ	21
АВТОПАТОТ ЕКСТРЕМАДУРА	25
ЛЕКЦИЈАТА НА ПАЈАКОТ	36
КРАЛСКАТА МЕЛАНХОЛИЈА	39
ПОМИНУВААТ ВОЈНИЦИТЕ..	52
ПОМИНУВА ЕДНА ИНФАНТА..	54
ПОМИНУВА ЕДНА ИМПЕРАТОРКА	58
ХОСЕ ЛУИС БЛАСКО	66
ПАСКАЛИЛЈО	74
ВОЗОТ ШТО СИ ЗАМИНУВА..	79

ВТОР ДЕЛ

ГЛЕДАЈЌИ ВО НЕБОТО	83
СЕКОЈДНЕВНАТА ПРЕОБРАЗБА	85
ПОФАЛБА ЗА НОЌТА	88
ЦРВЕНАТА СФИНГА	91
ПОТАМУ ОД НЕПТУН	106
КОМЕТАТА	110
СВЕЗДА ПАЃАЛКА	117

ТРЕТ ДЕЛ

НИ НА НЕБО НИ НА ЗЕМЈА..	123
КАПКАТА ВОДА ШТО НЕ САКА ДА СИ ЈА ЗАГУБИ „ИНДИВИДУАЛНОСТА“	125
РАКАТА НА КОНСЕПСИОН	128
ЛАСТОВИЧКИ И ВРАПЧИЊА	130
БРОДОТ	133
ВНАТРЕШНИОТ БАЛКОН	134
ЗДИВОТ НА БОЛКАТА	137
РАКАТА И СВЕТЛИНАТА	140
АПЕНДИКС	143

ПРВ ДЕЛ
ГЛЕДАЈЌИ ВО ЗЕМЈАТА

Оваа книга остана меѓу документите на Амадо Нерво и ја занемаруваме причината за што не се издала досега.

Можеби читателот се сеќава дека во Ел Импарсијал, од Мексико, во Ла Насион или во Карас и Каретас, од Буенос Аирес, пронашол по некоја страница за Императорката Шарлота, за Кралската Меланхолија, за војниците што поминуваа под балконите на поетот, за Паскалилјо, за Нептун, или во Опело за ноќта, што тука се споени со одредени промени и додатоци.

Овие промени, овие додатоци, првенствено тежнеат кон споеност на раштрканите страници. Во секој случај, книгата, во оваа форма, е нова, и си даваме за право да веруваме дека е и необјавувана во поголемиот дел.

Тука, како и во другите книги, Нерво ужива во мешањето на својата проза со вести и занимливости што ги земал од други книги и од дневниот печат. Понекогаш, во самите негови раскази, како во Амнесиа, вметнува вакви долги цитати. И оставил една фантастична количина исечоци од весници, што му служеле за да зачини еден извадок, или му давале тема за една приказна.

Поетот е протагонистот на своето дело: Луис (на почетокот требало да се вика Фернандо или Антонио, па така, во оригиналните ракописи, има одредена неодлучност во имињата) што живее на улицата Баилен, пред Кралската палата, и од балконите ги набљудува небото и земјата, кометите и монарсите, цвеќињата, птиците и ѕвездите, со одредена смирена меланхолија.

*

„Азорин“, вели во Еден град и еден балкон: „... Покрај еден балкон, во еден град, во една куќа, секогаш ќе има еден човек со замислена и тажна глава, потпрена на раката. Нема да можат да му го отргнат болното чувство“.

ДРСКАТА СМРТ...

Ах Смрт, остави ме да ја довршам книгава!
„Одвратно филозофче, уште една книга?“

„Остави ме да ја довршам книгава, те преколнувам, ах Смрт!... Знаеш дека ми изгледаш поубава, постројна како никогаш, и со поголеми и помили очи?“

„Нетактичен ласкавецу, те оставам да поживееш уште малку, зашто ми се брза. Треба да убијам еден мегаломански император, два многу дебели бискупа, еден банкар стомаклија и гихтосан што трипати банкротирал, еден многу ништожен генерал, со големи свиени мустаќи и едно ораторско и корумпирано политичарче. Ама ветувам повеќе нема да ти допуштам да ја валкаш хартијата со твоите невкусни филозофии...“

„Ќе задоцниш, пријателке; јас сум гнило овошје за твојата берба, и уште не ми чукнал часот. Ќе мораш да ме фатиш со пари и гордости за да можеш да понесеш неколку жолти партали во рацете... а тоа е тешка ситница!“

ОПИС НА МЕСТОТО

Луис на својот кат има три светли и широки балкони: првиот осветлува една мала дневна соба до неговата работна соба (и за него нема да се зборува дури до крајот на книгава...); другите два излегуваат од таа работна соба.

Откако ќе се разбуди Бог, од нив влегува еден чудесен наплив светлина, со таква интензивна среќа, што на пролет можат веднаш да се искористат за претстава.

Левиот балкон, како многу мадридски балкони, е полн со саксии. Ги има во сите големини. Во една многу голема, расте олеандер.

Олеандерот пред четири години му го подари за именден една русокоса жена, многу убава, многу доблесна, многу добра, која тој ја сакаше со најчиста и голема љубов.

Жената што му го подари олеандерот, умре по неколку месеци, едно ледено јануарско утро.

Луис секогаш сентиментално, романтично се грижеше за својот олеандер; ама тој не цутеше.

„Му треба земја; не му е доволно голема саксијата“, му велеа на Луис.

Ама тој никогаш не се осмели да ја смени саксијата: во неа му го подари „покојната“.

А, да: му ставаше помалку нова земја одозгора, па се правеа грутки.

Три години олеандерот си стоеше во саксијата срамежливо, тажно... тој, што по природа претставува радост.

Кога Луис, налето, поминуваше покрај малите градини што се брануваа на југ од Источниот плоштад, и гледаше огромни олеандери што таму секогаш беа згуснати од цутови, си мислеше:

„А колку е сув мојот!“

Но, ова лето 1915 година, само што малку загреа сонцето, олеандерот почна да пушта цутови.

„И видете колку се расцвета до септември!“

Како да сакаше да му надомести на Луис за минатата тага, за време на јуни, јули и август, беше буквално обраснат од цутови.

Луис, кога го виде како цвета, си рече детски, невино: „Покојната ме помни. Излезе конечно, по три и пол години, од духовната летаргија, од летаргијата во која паѓаат душите кога се одвојуваат од телата, и која е како детство наопаку; зашто природата не скока (*natura non facit saltus*), и така некако тивко нè протнува во животот, за што не сме свесни, туку по шест или седум години, така тивко нè протнува во смртта“.

Покојната, пак, заради невозможноста во друга форма да му се покаже на својот пријател, за кого пак ќе помисли онаму во Скриеното царство, реши да му се прикаже со цвеќиња... толку човечка замисла и толку кривка, што нема

да може помалку да ги израдува оние што ги читаат овие редови.

Луис е убеден дека олеандерот ќе продолжи да цвета секоја година.

*

На споменатиот балкон на Луис има, како што кажавме, други разновидни растенија; меѓу нив еден кактус, за кој ќе се зборува во посебно поглавје, зашто заслужува, и каранфили, секако – оние распламени каранфили, за кои Рубен Дарио рекол дека се

чуден цвет
наводнуван со крвта на биковите...

Луис мисли на своите цвеќиња додека работи, зашто масата му е покрај балконот.

За возврат, ретко излегува на него: му пречат растенијата. За излегување го оставил другиот, оној од десно, празен. И тој балкон, така празен, е извонреден балкон. Знаете зошто? Па, затоа што Луис има еден телескоп, кој го придружува одамна, и поради чиј чист кристал – од само 68 милиметри во дијаметар – со ноќи излегува, скоро деценија и пол, во Бесконечноста...

Колку часови самотија му зароби тој скромн телескоп!

Како, благодарение на него, Луис, во најдлабоката криза во својот живот, пронашол оаза смиреност!

Небесниот свод ја има дарбата да ги смири нашите души со осветлениот и вечен ритам.

А не зашто е тој смирен, не, човече, како би бил! Се вртат во грчевити светови од пламени,

огромни клади во кои горат до испарување сите метали и во кои гасовите го засеа просторот со своите огнени јазици; или поточно планети каде, како Јупитер, едвај започнува стврднувањето и се создава еден континент, „црвената дамка“ – многу поголема од целата земја – среде киклопски војни. Или, поточно, умни планети, како Марс, на која ќе ѝ посветиме, исто така, неколку страници. Или бестежински комети што ги поминуваат низ етерот своите фини златни потези со четка; бескрајни боими, постојани патници што поминуваат низ еден систем и понекогаш преку разни, можеби ќе оплодуваат светови, со тоа што ќе паднат на секој од нив, како мистериозни сејачи, со божественото семе на животот. Или, пак, огромни небули од кои ќе произлезат утрешните универзуми.

А, месечината?

*

Ах, да, оној празен балкон на кој Луис си го поставува малиот телескоп, е одличен балкон за овие страници (дури и кога има друг: оној од следниот мал салон, што се споменува на почетокот – и за кој ќе се зборува во последното поглавје на книгава – оној што му беше на Луис оживувачки светилник).

Немојте, сепак, да поверувате, по она што се зборуваше и ќе се зборува за ѕвездите, зашто Луис како да е вид муволовка, вечно опседнат со ѕвездите и месечината. Не, човече: понекогаш, често, престанува да гледа нагоре и погледнува долу, кон широката и ведрa улица, порабена со багреми и тополи од страната што гледа на запад.

Од таа улица му поминува целиот живот на Дворот. Поминуваат кралевите и инфантите мно-

гу често, кога веќе недалеку се издига убавиот и моќен врв од Кралската палата, чија Принцова порта гледа на таа улица. Поминуваат големците на Шпанија, со своите разновидни и светли униформи. Поминуваат дипломатите, многу дотерани и одважни, на заслужните гради безбројни крстови во сите бои. Поминуваат бескраен број коли, кочии ландау и берлинки, во кои аристократијата оди кон паркот Каса де Кампо или кон северната станица (за да ги остават пријателите, посебно на летен одмор). Поминуваат демократските трамваи што одат до кварталот Позас и прекрасниот Источен парк. Поминуваат безбројни кочии симонес и коли што го задржуваат сообраќајот со застанувањето. Поминува гардата што ќе ја замени онаа од палатата и што излегува од касарната на принцот Пио, марширајќи толку лесно во живо пасо добле, со толкав полет и радост – и грациозноста, ќе речеме веќе еднаш – на војникот – на шпанскиот војник¹.

(На авторот му изгледа гротескно „газењето“ на пруските војници, поради што бара прошка од германските пријатели, пред сè за него најсимпатичните – секако! – што на јазикот на Ниче превеле многу од неговите стихови и нешто од прозата. За среќа, во Германија не е сè газење...)

Да, целиот живот на Дворот, во своите бескрајни манифестации, дефилира по таа улица, аристократска и популарна истовремено како ниедна друга. Толку аристократска како веќе се напомна, и попопуларна, како веќе познатата кафеана (и не е реклама за кафеанцијата) со влез от-

---

¹ Поправка: „како што знаеше да изјави дон Хусто Сиера: овие војници не маршираат: танцуваат, што е единствено во Европа“. (заб. на авт.).

страна, каде доаѓаат да се освежат сите кочијаши, и да вечераат кога времето е убаво на некои масички под дрвјата, безброј луѓе од местото, како што знаат сите, убави и елегантни жени; така што според пресметките на Луис, деведесет проценти од девојките на мадридскиот народ се убави, или барем грациозни. Исто така, безброј деца, многу прекрасни деца, русокоси и темнокоси како по обичај, што роварат на големо додека им вечераат родителите.

Во летните ноќи, не се затвора кафеаната (мислам дека ниту пак во зимските) и целата божја вечер, Луис, кој спие во спалната залепена до работната соба, со балконите – тие убави балкони – ширум отворени, слуша стихови во копли од сите региони на Шпанија, исто како избраното расположение на сите модерни зарзуели², што ги пеат, те слепите просјаци во првите часови од ноќта, те од забавувачи во последните часови: симпатични забавувачи од двата пола (како што може да се претпостави) што поминуваат по улицата Баилен, на враќање од паркот Бомбилја, и се освежуваат во кафеаната.

Ако Луис ги повтореше некои од песните што ги слуша таму во утрото, кога среброт од месечината и ѕвездите нежно се претопува со златото од муграта, книгава ќе беше за *демопедија* (како советува да се вика, наместо *фолклор*, виртуозот Кавија), а не дека ќе биде.

Исто така, поминуваат со сета брзина и прават ѓаволска бучава – автомобилите во кои многу неописливи господинчиња доаѓаат од никогаш

---

² Зарзуела – лирско-драмски жанр специфичен за Шпанија, каде се разменуваат песни и реплики, народни песни и игри (заб. на прев.).

повеќе фалената падина Куеста де лас Пердисес...
некои од нив, во состојба во која можете да прет-
поставите.

*

Имајќи, тогаш, толку привилегирани балкони
(оној од десната страна, пред сè, на кој излегува
Луис, според кажаното) за да го види небото, на-
следство на набљудувачките души и многу од го-
лемините на земјата и од забавните секојдневни
сцени, како е можно на Луис да не му паднало на
памет да напише книга што би се викала *Балкони*?

Нели нема логика да не му текне?

Па, да, му текна многу пати во текот на де-
ветте и нешто години, кога излегува на она ви-
диковче – што не е она на Просперо, за жал – и
таа книга ја имаш, читателу, во раце. Како што
ќе видиш ако се решиш да ја прочиташ цела
(реша се!), зборува за високото и ниското, за
божественото и човечкото, понекогаш сериоз-
но, многу пати насмеано, зашто Луис сака да се
смее. Оптимист е, не од оние зашеќерени што
веруваат, како професорот Панглос, дека овој е
најдобриот од сите можни светови (спротивно
на оние што веруваат, со Хартман, кој е полош),
туку од дискретните оптимисти (се извинувам
за нескромноста), што мислат дека најголемиот
дел од лошите што го загрижуваат човештвото
се дело на сопствената човечка глупост, а со тоа
и излечиви... кога на човештвото почнува да му
излегува умник, за што можеби оваа ужасна вој-
на е само најава. Зарем случајно сите деца, на
кои им излегуваат забите, немаат температура?
Па штом се работи за цел господин умник на чо-

вековиот род, како нема да се качува температурата до екстремите што ги обвинува светскиот термометар?

Освен тоа, Луис е поет; како поет, спиритуалист; како спиритуалист, не може да не помисли дека чудесната машина на универзумите – што тој ги набљудува преку леката од својот телескоп – мора да има крај, и тоа убав и добар крај.

Невозможно му е да замисли дека Космосот доаѓа од неизвесното и во неизвесното си оди.

Верува во Господ: Господ што не сака да го споменува, зашто, само што ќе го спомене, му се чини дека го ограничува. Еден Господ, што не е ни добар ни лош, ни праведен ни неправеден, зашто ако му препишува карактеристики, исто така го ограничува; еден Господ неопислив, неразбирлив „засега“, чии краеве се толку пространи, што би излегло смешно да ги суди по незначајните парчиња од времето што прави да постои човештвото... Еден Господ што е апсолутен, непознат... ама што нè љуби, што е едно со нас повеќе од што веруваме: што е повеќе идентификуван отколку што мислиме со нашата болна, но бесмртна сила.

Оттука, Луис мисли дека кога е така, во ред е, како што вели големиот поет Поуп во својот *Есеј за човекот*:

Сета Природа е сал Уметност, за тебе незнајна;
сета среќа, насока, од твои очи незграпчена,
секое несогласување, единство, неразбрано;
сето делумно зло, Сеопшто Арно;
сепак, покрај гордоста, во блудниот разум и
покрај,
сета вистина красна – што и да е, е право докрај.

Затоа, книгава ќе биде – е, веќе реков – оптимистичка и насмеана.

Не се однесува на крајно „огорчените“, на темните души; неспособни да ја примат светлината, туку на оние што сакаат да веруваат или веруваат, на оние што се предаваат или сакаат да се предадат, на оние што чекаат... или сакаат да чекаат!